

Warszawa, 29-04-2026 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

III.7060.241.2026.PP

Pani

Agnieszka Dziemianowicz-Bąk

**Minister Rodziny, Pracy i Polityki
Społecznej**

ePUAP

Szanowna Pani Minister,

do Rzecznika Praw Obywatelskich w dalszym ciągu wpływają liczne skargi dotyczące nowych zasad wypłaty świadczeń w przypadku zbiegu świadczeń emerytalno-rentowych w ramach tzw. renty wdowiej. W oparciu o analizę tych skarg uprzejmie pragnę zwrócić uwagę Pani Minister na zagadnienia wymagające – w ocenie Rzecznika – pogłębionej analizy oraz rozważenia podjęcia stosownych działań, **w szczególności w zakresie wliczania dodatku pielęgnacyjnego, jako świadczenia adresowanego do osób z niepełnosprawnościami, do limitu trzykrotności kwoty najniższej emerytury, o której mowa w art. 85 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych¹, a także braku wyłączenia tzw. renty wdowiej na gruncie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 31 lipca 2019 r. o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji².**

¹ Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1749 ze zm.), dalej jako „ustawa emerytalna”.

² Ustawa z dnia 31 lipca 2019 r. o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji (Dz. U. z 2024 r. poz. 1649 ze zm.).

Z dniem 1 stycznia 2025 r. weszły w życie przepisy ustanawiające znowelizowane zasady realizacji świadczeń w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty z prawem do renty rodzinnej po zmarłym małżonku. Regulacje te zostały wprowadzone na mocy ustawy z dnia 26 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw³. Pierwsze wypłaty zgodnie ze znowelizowanymi przepisami nastąpiły dopiero od 1 lipca 2025 r.

Celem przyjętej nowelizacji było w szczególności ograniczenie negatywnych skutków ekonomicznych, jakie dla emerytów i rencistów powoduje śmierć współmałżonka, a tym samym zwiększenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych oraz przeciwdziałanie pogorszeniu ich sytuacji bytowej. Śmierć jednego z małżonków prowadzi do sytuacji, w której osoba pozostająca przy życiu zmuszona jest pokrywać koszty utrzymania gospodarstwa domowego z jednego świadczenia – własnej emerytury bądź renty albo renty rodzinnej przysługującej po zmarłym małżonku – podczas gdy wcześniej koszty te były finansowane z dwóch świadczeń. Pomędzy małżonkami istnieje trwała więź ekonomiczna, stanowiąca integralny element wspólnego pożycia małżeńskiego, której konsekwencją jest wspólne ponoszenie ciężarów utrzymania gospodarstwa domowego oraz wzajemne wsparcie w zakresie zabezpieczenia potrzeb bytowych. Wprowadzone rozwiązania prawne miały zatem na celu częściowe uwzględnienie tej szczególnej relacji ekonomicznej oraz złagodzenie skutków jej ustania wskutek śmierci jednego z małżonków.

Zgodnie z art. 95a ust. 1 ustawy emerytalnej, osobie uprawnionej do renty rodzinnej, o której mowa w art. 67 ust. 1 pkt 3, oraz do emerytury, emerytury rolniczej, emerytury z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin, emerytury wojskowej, emerytury policyjnej, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, emerytury pomostowej, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, renty z tytułu niezdolności do pracy, w tym renty szkoleniowej, renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, renty rolniczej szkoleniowej, renty z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin, wojskowej renty inwalidzkiej albo policyjnej renty inwalidzkiej wypłaca się, zależnie od jej wyboru:

³ Ustawa z dnia 26 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2024 poz. 1243 ze zm.).

- A. przysługującą rentę rodzinną oraz 15 %⁴ emerytury, emerytury rolniczej, emerytury z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin, emerytury wojskowej, emerytury policyjnej, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, emerytury pomostowej, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, renty z tytułu niezdolności do pracy, w tym renty szkoleniowej, renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, renty rolniczej szkoleniowej, renty z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin, wojskowej renty inwalidzkiej albo policyjnej renty inwalidzkiej, albo
- B. przysługującą emeryturę, emeryturę rolniczą, emeryturę z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin, emeryturę wojskową, emeryturę policyjną, zasiłek przedemerytalny, świadczenie przedemerytalne, emeryturę pomostową, nauczycielskie świadczenie kompensacyjne, rentę z tytułu niezdolności do pracy, w tym rentę szkoleniową, rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy, rentę rolniczą szkoleniową, rentę z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin, wojskową rentę inwalidzką albo policyjną rentę inwalidzką, oraz 15 % renty rodzinnej.

Zgodnie z art. 95a ust. 2 ustawy emerytalnej, osoba uprawniona ma prawo do wypłaty świadczeń na zasadach określonych w ust. 1 w przypadku:

- (1) osiągnięcia wieku emerytalnego określonego w art. 24 ust. 1;
- (2) pozostawania we wspólności małżeńskiej do dnia śmierci małżonka;
- (3) nabycia prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku nie wcześniej niż 5 lat przed osiągnięciem wieku emerytalnego określonego w art. 24 ust. 1.

Zgodnie z art. 95a ust. 3 ustawy emerytalnej, wypłata świadczeń na zasadach określonych w ust. 1 ustaje z dniem poprzedzającym dzień zawarcia nowego związku małżeńskiego przez osobę uprawnioną.

Zgodnie z art. 95a ust. 4 oraz następne wskazanej ustawy emerytalnej, wysokość sumy świadczeń, o których mowa w ust. 1, nie może przekroczyć trzykrotności kwoty najniższej emerytury, o której mowa w art. 85 ust. 2. Do limitu

⁴ zgodnie z art 95a ustawy emerytalnej w związku z art 13 ustawy o zmianie ustawy z dnia 26 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2024 poz. 1243 ze zm.) od 1 stycznia 2027 r. wskaźnik ten będzie wynosił 25%

ustalonych świadczeń w zbiegu, o którym mowa w ust. 4, uwzględnia się świadczenia, o których mowa w ust. 1 i 10, a także świadczenia wypłacane przez instytucje zagraniczne oraz świadczenia i dodatki o charakterze innym niż jednorazowe wypłacane na podstawie ustawy lub na podstawie odrębnych przepisów wraz ze świadczeniami, o których mowa w art. 95a ust.1.

Łączna kwota świadczeń podlegających wypłacie nie może przekroczyć trzykrotności kwoty najniższej emerytury, która od dnia 1 marca 2026 r. wynosi 5.935,47 zł brutto (tj. $3 \times 1.978,49$ zł). W przypadku przekroczenia wskazanego progu świadczenia ulegają odpowiedniemu pomniejszeniu do wysokości odpowiadającej temu limitowi.

W tym miejscu należy wskazać, że dodatek pielęgnacyjny, o którym mowa w art. 75 ustawy emerytalnej, przysługuje osobie uprawnionej do emerytury lub renty, jeżeli została ona uznana za całkowicie niezdolną do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo ukończyła 75 lat życia. Wysokość dodatku pielęgnacyjnego wynosi obecnie (od 1 marca 2026 r.) – 366,68 zł miesięcznie, przy czym kwota ta podlega podwyższeniu z zastosowaniem wskaźnika waloryzacji emerytur i rent od miesiąca, w którym przeprowadzana jest waloryzacja.

Zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem dodatek pielęgnacyjny nie ma na celu „wzbogacenia” osób do niego uprawnionych, lecz służy pokrywaniu zwiększonych wydatków ponoszonych przez te osoby w związku z ograniczoną sprawnością fizyczną lub intelektualną, utrudniającą samodzielną egzystencję⁵. Świadczenie to ma zatem na celu finansowe wsparcie osób niezdolnych do pracy lub znajdujących się w podeszłym wieku poprzez częściowe pokrycie zwiększonych kosztów wynikających z ich sytuacji życiowej, niezależnie od ich sytuacji materialnej czy dochodowej⁶. Jednocześnie należy wskazać, że zgodnie z art. 75 ust. 1 i 4 ustawy emerytalnej, dodatek pielęgnacyjny nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury lub renty, która przebywa w zakładzie opiekuńczo – leczniczym lub zakładzie pielęgnacyjno – opiekuńczym, chyba że przebywa poza tą placówką przez okres dłuższy niż dwa tygodnie w miesiącu. Podstawą aksjologiczną tego rozwiązania jest założenie, że w okresie pobytu w tego rodzaju placówce osoba uprawniona ma zapewnioną niezbędną opiekę i pielęgnację,

⁵ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 21 sierpnia 2025 r., II SA/Łd 266/25, LEX nr 3911965; Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 25 czerwca 2025 r., II SA/Łd 228/25, LEX nr 3890468.

⁶ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 11 kwietnia 2024 r., II SA/GI 1964/23, LEX nr 3706988.

co powoduje, że odpada potrzeba dodatkowego finansowania zwiększonych potrzeb opiekuńczych realizowanych przez osoby trzecie⁷, co ponownie wskazuje na cel świadczenia, jakim jest zapewnienie środków finansowych na pokrycie kosztów opieki, pomocy oraz czynności pielęgnacyjnych niezbędnych ze względu na stan zdrowia osoby uprawnionej.

Z kolei świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, uregulowane w ustawie z dnia 31 lipca 2019 r. o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, przysługuje osobom, które ukończyły 18 lat i których niezdolność do samodzielnej egzystencji została stwierdzona orzeczeniem o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji albo orzeczeniem o niezdolności do samodzielnej egzystencji, albo orzeczeniem o całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym i niezdolności do samodzielnej egzystencji, albo orzeczeniem o całkowitej niezdolności do służby i niezdolności do samodzielnej egzystencji. Celem świadczenia uzupełniającego jest zapewnienie dodatkowego wsparcia dochodowego osobom, które z uwagi na stan zdrowia nie są zdolne do samodzielnej egzystencji.

Prawo do świadczenia uzupełniającego przysługuje wyłącznie wówczas, gdy osoba uprawniona nie posiada prawa do świadczeń pieniężnych finansowanych ze środków publicznych albo suma tych świadczeń o charakterze innym niż jednorazowe, wraz z kwotą wypłacaną przez zagraniczne instytucje właściwe do spraw emerytalno – rentowych – **z wyłączeniem** renty rodzinnej przyznanej w okolicznościach, o których mowa w art. 68 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej, zasiłku pielęgnacyjnego, dodatku energetycznego⁸, dodatku osłonowego⁹, świadczenia ratowniczego z tytułu wysługi lat w ochotniczej straży pożarnej¹⁰, dodatku węglowego¹¹, dodatku dla gospodarstw domowych z tytułu wykorzystywania niektórych źródeł ciepła¹², dodatku

⁷ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 17 marca 2023 r., II SA/Łd 948/22, LEX nr 3519898.

⁸ o którym mowa w art. 5c ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (Dz. U. z 2026 r. poz. 43).

⁹ o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym (Dz. U. z 2026 r. poz. 77).

¹⁰ o którym mowa w art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o ochotniczych strażach pożarnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 244).

¹¹ o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o dodatku węglowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1207).

¹² o którym mowa w art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw (Dz. U. z 2024 r. poz. 1509).

elektrycznego¹³, świadczenia pieniężnego z tytułu pełnienia funkcji sołtysa¹⁴, świadczenia wspierającego¹⁵, bonu energetycznego¹⁶, bonu ciepłowniczego¹⁷, oraz innych dodatków i świadczeń wypłacanych wraz z tymi świadczeniami na podstawie odrębnych przepisów przed dokonaniem odliczeń, potrąceń i zmniejszeń – nie przekracza wynoszącej od 1 marca 2026 r. kwoty 2.687,67 zł miesięcznie.

Wysokość świadczenia uzupełniającego nie może przekroczyć 500 zł miesięcznie, przy czym jego przyznanie oraz ustalenie wysokości następuje z uwzględnieniem zasady, zgodnie z którą łączna kwota świadczenia uzupełniającego oraz świadczeń, wskazanych w art. 2 ust. 2 powołanej ustawy, nie może przekroczyć progu 2.687,67 zł miesięcznie z zastrzeżeniem przewidzianych w tym przepisie wyłączeń. Należy przy tym zauważyć, że tzw. renta wdowia **nie została** objęta katalogiem tych wyłączeń.

W orzecznictwie wskazuje się, że świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, ma na celu dodatkowe wsparcie dochodowe służące zaspokajaniu potrzeb życiowych, ze względu na koszty związane z pielęgnacją, rehabilitacją i opieką medyczną¹⁸.

W kontekście obu świadczeń należy wskazać, że za osobę niezdolną do samodzielnej egzystencji uznaje się zarówno osobę, która ze względu na naruszenie sprawności organizmu wymaga stałej lub długotrwałej opieki innej osoby, jak również osobę wymagającą stałej lub długotrwałej pomocy innej osoby¹⁹. Zgodnie z art. 13 ust. 5 ustawy emerytalnej, niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza spowodowaną naruszeniem sprawności organizmu konieczność zapewnienia stałej lub długotrwałej opieki i pomocy drugiej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych. Pojęcie to ma szeroki zakres przedmiotowy. Należy bowiem odróżnić

¹³ o którym mowa w art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 roku oraz w 2024 roku w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1288).

¹⁴ o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 2023 r. o świadczeniu pieniężnym z tytułu pełnienia funkcji sołtysa (Dz. U. z 2024 r. poz. 1650).

¹⁵ o którym mowa w ustawie z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1429 ze zm.).

¹⁶ o którym mowa w art. 2 ustawy z dnia 23 maja 2024 r. o bonie energetycznym oraz o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia cen energii elektrycznej, gazu ziemnego i ciepła systemowego (Dz. U. z 2026 r. poz. 21).

¹⁷ o którym mowa w ustawie z dnia 12 września 2025 r. o bonie ciepłowniczym oraz o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia wysokości cen energii elektrycznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1302).

¹⁸ Wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 26 sierpnia 2020 r., VIII U 5039/19, LEX nr 3068981.

¹⁹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 5 marca 2025 r., III AUa 2/24, LEX nr 3896616.

opiekę, rozumianą jako pielęgnację i zapewnienie ubezpieczonemu możliwości wykonywania podstawowych czynności życiowych (takich jak poruszanie się, odżywianie, zaspokajanie potrzeb fizjologicznych czy utrzymywanie higieny osobistej), od pomocy polegającej na wsparciu w załatwianiu elementarnych spraw życia codziennego, takich jak dokonywanie zakupów, uiszczanie opłat czy odbywanie wizyt lekarskich. Wszystkie te elementy łącznie składają się na treść pojęcia „niezdolności do samodzielnej egzystencji”. Do czynności warunkujących samodzielną egzystencję człowieka nie należą wyłącznie czynności samoobsługowe, takie jak mycie się, ubieranie czy samodzielne spożywanie posiłków, lecz także inne czynności życia codziennego, w tym m.in. nabywanie żywności, jej transport do miejsca zamieszkania, zapewnienie ogrzewania mieszkania czy wykonywanie podstawowych prac porządkowych. Niezdolność do samodzielnej egzystencji może zatem występować także wówczas, gdy osoba całkowicie niezdolna do pracy jest w stanie wykonywać niektóre elementarne czynności życiowe samodzielnie, jednak w pozostałym zakresie nie jest w stanie funkcjonować w sposób zapewniający jej godne i humanitarne warunki życia bez stałej lub długotrwałej pomocy innych osób²⁰.

Przechodząc do zasadniczej problematyki poruszanej w niniejszym wystąpieniu, należy wskazać, iż spełnienie ustawowych przesłanek nabycia prawa do tzw. renty wdowiej nie jest tożsame z możliwością jej faktycznego pobierania **w pełnym zakresie**. Przekroczenie ustawowo określonego limitu łącznej kwoty świadczeń, w szczególności w związku z pobieraniem świadczeń dedykowanych osobom z niepełnosprawnościami, tj. dodatku pielęgnacyjnego, może bowiem skutkować zarówno odmową ustalenia prawa do tego świadczenia, jak i odpowiednim obniżeniem wysokości świadczeń przysługujących w zbiegu. Jednocześnie przyznanie tzw. renty wdowiej może skutkować odmową, obniżeniem bądź całkowitym wstrzymaniem wypłaty świadczenia uzupełniającego z tytułu niezdolności do samodzielnej egzystencji. Ponadto, jak wynika z wpływających skarg, w określonych stanach faktycznych dotychczas pobierane świadczenie podstawowe, łącznie ze świadczeniem uzupełniającym, okazuje się dla świadczeniobiorców rozwiązaniem bardziej korzystnym. Należy przy tym mieć na uwadze, że od świadczeń emerytalno-rentowych odprowadzana jest składka na ubezpieczenie zdrowotne w wysokości 9%, co w praktyce powoduje, że osoby uprawnione kierują się wysokością świadczenia netto, tj. realnie wypłacaną kwotą.

²⁰ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 1 sierpnia 2018 r., III AUa 612/17, LEX nr 2550802.

Obowiązujące regulacje prowadzą w praktyce do sytuacji, w której osoby znajdujące się w szczególnie trudnym położeniu życiowym – jednocześnie niezdolne do samodzielnej egzystencji oraz dotknięte utratą współmałżonka – nie uzyskują realnego wsparcia finansowego. Mechanizm zbiegu świadczeń powoduje bowiem, że świadczeniobiorcy nie korzystają faktycznie z możliwości łączenia świadczeń, ponieważ wzrost dochodu z jednego tytułu automatycznie powoduje ograniczenie lub utratę innego. Należy przy tym podkreślić, że świadczenie uzupełniające ma charakter kompensacyjny i pozostaje bezpośrednio związane z niezdolnością do samodzielnej egzystencji oraz ponoszeniem zwiększonych, stałych kosztów życia, w szczególności w zakresie opieki, pielęgnacji i rehabilitacji. W konsekwencji przyznanie tzw. renty wdowiej prowadzi w wielu przypadkach do sytuacji, w której świadczenie uzupełniające traci swój realny wymiar ekonomiczny, stając się świadczeniem o charakterze iluzorycznym, **nieprzekładającym się na faktyczną poprawę sytuacji materialnej osób uprawnionych.**

A. Przykład: dodatek pielęgnacyjny (stan prawny na 2025 r.).

Pan Marek od kilku lat pobiera emeryturę w wysokości 4.920,55 zł. Od stycznia bieżącego roku przysługuje mu również dodatek pielęgnacyjny, przyznany z tytułu ukończenia 75. roku życia. W 2020 r. zmarła jego żona, w związku z czym ustalono dla niego prawo do renty rodzinnej w wysokości najniższej renty rodzinnej, przy czym świadczenie to pozostaje mniej korzystne niż pobierana emerytura. W lipcu 2025 r. Pan Marek złożył wniosek o ustalenie zbiegu świadczeń oraz wypłatę tzw. renty wdowiej. Wypłata świadczeń w tym trybie jest możliwa wyłącznie wówczas, gdy łączna kwota świadczeń ustalonych w zbiegu nie przekracza trzykrotności kwoty najniższej emerytury, która od dnia 1 marca 2025 r. wynosi 5.636,73 zł. Do limitu tego wlicza się zarówno emeryturę, rentę rodzinną, jak również dodatek pielęgnacyjny. W przypadku Pana Marka organ rentowy, dokonując ustalenia wysokości świadczeń przysługujących w zbiegu, zsumuje kwoty: emerytury (4.920,55 zł), dodatku pielęgnacyjnego (348,22 zł) oraz 15% renty rodzinnej (281,84 zł). Łączna suma wyniesie 5.750,61 zł, a zatem przekroczy ustawowy limit o 113,88 zł. W konsekwencji kwota renty rodzinnej podlegającej wypłacie w ramach zbiegu zostanie odpowiednio pomniejszona o wartość przekroczenia. Ostatecznie Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie wypłacał Panu Markowi emeryturę w wysokości 4.920,55 zł oraz rentę rodzinną w kwocie 167,96 zł (tj. 281,84 zł pomniejszone o 113,88 zł) łącznie z dodatkiem pielęgnacyjnym.

B. Przykład: świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji (stan prawny na 2025 r.).

Pan Jan jest uprawniony do emerytury w wysokości najniższego świadczenia (1.878,91 zł), dodatku pielęgnacyjnego (348,22 zł) oraz świadczenia uzupełniającego dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji (500 zł). Ponadto przysługuje mu renta rodzinna po zmarłej żonie w wysokości najniższego świadczenia (1.878,91 zł), której wypłata pozostaje zawieszona. W najbliższym czasie Pan Jan zamierza złożyć wnioski o ustalenie prawa do tzw. renty wdowiej. Dotychczas pobierane świadczenia wynoszą łącznie 2.727,13 zł. Do limitu decydującego o prawie do świadczenia uzupełniającego dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, który od dnia 1 marca 2025 r. wynosi 2.552,39 zł, wlicza się wyłącznie emeryturę, natomiast dodatek pielęgnacyjny nie podlega uwzględnieniu. W konsekwencji świadczenie uzupełniające było dotychczas wypłacane w pełnej wysokości 500 zł. W przypadku podjęcia wypłaty 15% renty rodzinnej (281,84 zł) łączna wysokość świadczeń uwzględnianych przy ustalaniu prawa i wysokości świadczenia uzupełniającego wyniesie 2.160,75 zł. W rezultacie ustalenie prawa do tzw. renty wdowiej, skutkujące podjęciem wypłaty 15% renty rodzinnej, spowoduje konieczność obniżenia świadczenia uzupełniającego do kwoty 391,64 zł (2.552,39 zł – 2.160,75 zł), tj. o 108,36 zł w stosunku do dotychczasowej wysokości (500 zł).

C. Przykład: świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji (stan prawny na 2025 r.).

Pani Bożena jest uprawniona emerytury rolniczej w wysokości 2.046,14 zł brutto (po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne – 184 zł, do wypłaty pozostaje 1.862,14 zł netto), dodatku pielęgnacyjnego w kwocie 348,22 zł oraz świadczenia uzupełniającego dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji w kwocie 500 zł. Obecnie łączna kwota wypłacanego jej świadczenia wynosi 2 710,36 zł. Jednocześnie przysługuje jej renta rodzinna w wysokości najniższego świadczenia, której wypłata pozostaje zawieszona. W lipca 2025 r. Pani Bożena złożyła wniosek o przyznanie tzw. renty wdowiej. KRUS dokonał ustalenia zbiegu świadczeń, w wyniku którego od 1 lipca 2025 r. mogłaby pobierać: 100 % emerytury rolniczej w kwocie 2.046,14 zł brutto oraz 15 % renty rodzinnej w kwocie 281,84 zł brutto, co łącznie daje 2.327,98 zł brutto (po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne w wysokości 210,00 zł – 2.117,98 zł netto). Ponadto przysługiwałby jej dodatek pielęgnacyjny w kwocie 348,22 zł oraz świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, którego wysokość uległaby obniżeniu do 224,41 zł, tj. do poziomu wynikającego z różnicy pomiędzy limitem 2 552,39 zł a łączną kwotą świadczeń uwzględnianych w zbiegu (2 327,98 zł). W konsekwencji łączna kwota świadczeń przysługujących Pani Bożenie do wypłaty wyniosłaby 2 690,61 zł (2.117,98 zł + 224,41 zł + 348,22 zł). Wobec powyższego

postępowanie w sprawie przyznania tzw. renty wdowiej zostało umorzone, z uwagi na okoliczność, iż ustalenie zbiegu świadczeń nie prowadziłoby do zwiększenia wysokości przysługujących jej świadczeń, lecz skutkowałoby rozwiązaniem mniej korzystnym.

Mając na uwadze powyższe, wydaje się, że liczne skargi wpływające do Rzecznika Praw Obywatelskich w zakresie regulacji nowych zasad wypłaty świadczeń w przypadku zbiegu świadczeń emerytalno – rentowych w ramach tzw. renty wdowiej – **w szczególności odnoszące się do wliczania dodatku pielęgnacyjnego, jako świadczenia adresowanego do osób z niepełnosprawnościami, do limitu trzykrotności kwoty najniższej emerytury, o której mowa w art. 85 ust. 2 ustawy emerytalnej, a także do braku wyłączenia tzw. renty wdowiej na gruncie art. 2 ust 2 ustawy o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji** – uzasadniają potrzebę przeprowadzenia pogłębionej analizy prawnej oraz rozważenia podjęcia stosownych działań legislacyjnych, mających na celu skuteczną ochronę praw osób z niepełnosprawnościami, w tym zagwarantowanie im pełnego i równego dostępu do świadczeń emerytalno – rentowych oraz odpowiedniego zabezpieczenia egzystencjalnego, zgodnie z konstytucyjną zasadą sprawiedliwości społecznej, obowiązkami ustawodawcy wynikającymi z art. 69 Konstytucji RP.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich²¹, zwracam się z uprzejmą prośbą do Pani Minister o zajęcie stanowiska w przedmiocie zarzutów wskazanych w skargach kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich.

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

²¹ Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1264 ze zm.).